

Signalementen 2009/4

Auteurs: Redactie bureau

Geheugenproblemen bij Alzheimer en depressie

Bij het reproduceren van een lijst met woorden blijken mensen de eerste en de laatste paar woorden beter te kunnen onthouden (primacy en recency effecten). Psychologische en medische condities hebben invloed op deze seriële positie effecten (SPE'S). Neuropsycholoog *Karel Bemelmans*, 65 jr, onderzocht de mogelijkheden om op deze basis het geheugen van Alzheimer- en depressiepatiënten te beoordelen en concludeert onder andere dat het mogelijk is te differentiëren tussen beide kwalen op basis van de geheugenstoornis op het prerecency-effect wanneer een lijst van positieve en een lijst van negatieve woorden wordt afgenomen.

Fysiologische bevindingen uit dit promotieonderzoek zijn dat bij depressie de geheugenstoornis op het prerecency-effect het gevolg is van disfunctionele noradrenerge activiteit. En dat de klinische ernst van de ziekte van Alzheimer negatief is gerelateerd aan de plasma cortisol concentratie en positief is gerelateerd aan de plasma norepinephrine concentratie.

Proefschrift *Serial position effects scoring in the assessment of memory in Alzheimer's disease and Major Depression*, Universiteit van Leiden, 2 april 2009, 181 p, ISBN 978 90 9024 100 5. Promotores waren prof.dr. H.A.M. Middelkoop, prof.dr. R.A.C. Roos en prof.dr. G. Mulder (†).

Langer doorwerken is geen optie voor de meeste ouderen

Veel oudere werknemers, vooral die met laagbetaald werk, krijgen al vroeg te maken met allerlei gezondheidsproblemen en haken daarom eerder af. Verhoging van de pensioenleeftijd is dus geen oplossing voor de huidige economische crisis. Dit concludeert *mw prof.dr.D.H.J. Deeg*, hoogleraar Epidemiologie van de Veroudering bij VU Medisch Centrum op grond van haar onderzoek.

Op vrijdag 19 juni 2009 ontving zij de FEDERA-prijs voor haar langdurig onderzoek naar veranderingen in gezondheid, ziekte, functioneren en zorggebruik bij ouderen. Sinds 1991 leidt Dorly Deeg de Longitudinal Aging Study Amsterdam (LASA), gericht op het dagelijks functioneren van ouderen, die hiervoor iedere drie jaar worden benaderd. Door deze longitudinale opzet kunnen langetermijnveranderingen worden geconstateerd en verklaard, en verbeteringen worden bewerkstelligd.

De prijsuitreiking vond plaats tijdens het Federa-congres over Veroudering en Ouderdomskwalen in het LUMC te Leiden op 19 juni 2009. FEDERA is de koepel van 37 medisch wetenschappelijke verenigingen in Nederland.

Samenhang in de Ouderenzorg: Héél de mens telt

Op 23 april 2009 was dit de titel van de lectorale rede uitgesproken door *Evelyn Finnema* en *Marleen Goumans* bij de aanvaarding van het gezamenlijk lectoraat *Samenhang in de Ouderenzorg* aan de Hogeschool Rotterdam.

Ouderenzorg is actueel. De vergrijzing, betaalbaarheid van de zorg, het krijgen en behouden van voldoende en gekwalificeerd personeel en het bieden van een zorg- en ondersteuningsaanbod, passend bij de vraag van de individuele oudere, staan op de maatschappelijke agenda. De diversiteit in thema's en vraagstellingen, in combinatie met de vaak gesegmenteerde aanpak, maakt dat inhoudelijke en organisatorische samenhang in de ouderenzorg veelal nog een utopie is. De uitdaging voor het lectoraat is de verschillende ontwikkelingen in een samenhangend geheel vanuit cliënt-, medewerker- en organisatieperspectief vorm te geven en te borgen. Evelyn Finnema en Marleen Goumans gaan zorginnovaties ontwikkelen, onderzoeken en implementeren, gericht op bevordering van Samenhang in de Ouderenzorg in de regio Rotterdam Rijnmond, waarbij de Finnema zich vooral op de inhoudelijke en Goumans zich op de organisatorische samenhang gaat richten. Zie ook <http://www.samenhangindeouderenzorg.nl>

In beweging blijven! Bewegen is preventie en zorg voor ouderen

Voldoende bewegen werkt preventief: het voorkomt ziektes en de verergering daarvan. Minder bekend is dat bewegen veel meer kan worden ingezet in de zorg, om ouderen te activeren en zelfstandig te houden. De vraag naar zorg zou daardoor in de toekomst af kunnen nemen. Met zoveel voordelen van bewegen zou je verwachten dat veel ouderen regelmatig lichamelijk actief zijn. Dat blijkt niet het geval. Ouderen bewegen veel minder dan jongeren. De meeste ouderen weten wel dat bewegen gezond is, maar met die wetenschap hebben ze nog niet zomaar hun gedrag veranderd. Zo simpel is het helaas niet. In de ouderenzorg is men zich nog niet genoeg bewust dat bewegen een bijdrage kan leveren aan behoud van zelfstandigheid. Maar ook beleidsmakers zien de kansen die bewegen biedt nog onvoldoende: werkzame beweeginterventies halen de praktijk vaak niet. De bijzondere leerstoel *Lichamelijke activiteit en gezondheid bij ouderen* gaat kennis ontwikkelen om meer ouderen aan het bewegen te krijgen. Nieuw onderzoek gaat bijvoorbeeld over beïnvloeding van bewuste en onbewuste processen die een rol spelen bij iemands gedrag. Ook wordt gekeken hoe de implementatie van bestaande werkzame interventies in de preventie- en zorgpraktijk kan worden bevorderd. *Prof.dr. Marijke Hopman-Rock* vraagt in haar oratie bij de aanvaarding van haar ambt, titel zie opschrift, beleidsmakers en politici om het onderwerp de komende jaren hoger op hun agenda te zetten. Met een gezamenlijke nationale en internationale inspanning kan volgens haar een stap voorwaarts worden gezet.

Marijke Hopman-Rock is programmamanager Bewegen en Gezondheid bij TNO Kwaliteit van Leven en bijzonder hoogleraar aan de faculteit der Geneeskunde van het VU Medisch Centrum van de Vrije Universiteit Amsterdam.

Auteurs

Redactie bureau

Vilans, Kenniscentrum voor langdurende zorg

Mr. C. S. M. (Cordulia) Hermans-van Leeuwe (rubriek Signalementen)

Dr. Annette Plouvier (redactiesecretaris per 1 september 2020)

Mr. drs. P. J. F. (Paul) van der Kooij (redactiesecretaris tot 1 september 2020)
